

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK III., ČÍSLO 1

19. LEDEN 2006

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z homilií svatého Jana Zlatoústého, biskupa, o svatém Pavlovi

Pro Pavla bylo i vězení nebem. Rány a bití přijímal raději, než se jiní sápoou peně za vítězství a bolest měl raději než odměnu, ba přímo ji za odměnu považoval, a proto nazýval utrpení milostí. Pravou odměnou mu vskutku bylo *zemřít a být s Kristem*, zatímco žít pozemský život znamenalo boj. A přece z lásky ke Kristu tuto odměnu oddaloval, protože dychtil po boji a považoval jej za potřebnější.

Být Kristu vzdálen a jím zavržen znamenalo pro něho bolest a boj, ba víc než boj

a víc než jakákoliv bolest, zatímco být s Kristem bylo jeho jedinečnou odměnou. A přesto Pavel dal pro Krista přednost boji.

Někdo tu může okamžitě namítnout, že Pavel přece o tom všem prohlásil, že kvůli Kristu je to pro něho milé. Já sám to plně přiznávám; neboť to, kvůli čemu jsme my smutní, působilo Pavlovi přímo rozkoš. Ale copak mám připomínat pouze jeho nebezpečí a svízele? Vždyť on také žil v hlubokém zármutku, jak sám říkal: *Kdo cítí slabost, abych ji necítil i já? Kdo je*

sváděn ke hříchu, aby to nepálilo i mne?

Ale vás všechny napomínám, abyste se tomuto zářivému příkladu ctností pouze neobdivovali, nýbrž jej také napodobovali. Pak totiž budeme i my mít podíl na jeho odměně za vítězství.

Je-li někomu divné, říkáme-li, že každý, kdo dokáže totéž co on, dojde také stejné odměny, ať si poslechne jeho vlastní slova: *Dobrý boj jsem bojoval, svůj běh jsem skončil, víru jsem uchoval. Teď už mě jen čeká věnec spravedlnosti, který mi v onen den předá Pán, spravedlivý soudce. A nejen mně; stejně tak i všem, kdo s láskou čekají na jeho příchod.*

Viděno cizíma očima

Zbožnosti a dětí v Evropě ubývá

Potom, co papežský životopisec George Weigel ve studii *Krychle a katedrála: Evropa, Amerika a politika bez Boha* poukázal na souvislost mezi ztrátou víry v Boha a rapidním poklesem porodnosti v Evropě, stala se tato skutečnost v Americe obecně přijímanou.

Proto nepřekvapuje, že i nečetnější (a tedy nijak konzervativní) americký deník *USA Today* přinesl článek Jamese P. Gannona, kde se o souvislosti mezi ztrátou víry v Boha a populační implozí hovoří jako o hotové věci.

Autor ji dokládá svými dojmy z cesty po Evropě. A — žel Bohu — jako první příklad uvádí Prahu.

„Jsme v Praze, rozkošném a živém hlavním městě České republiky, kde jsou bary a kavárny plné, blýskavé obchody s broušeným sklem a uměním mají nabito, ale tucty historických kostelů jsou víceméně prázdné — až na okounějící turisty s fotoaparáty,“ píše James P. Gannon. Odvolává se na článek v pražském anglicky psaném týdeníku *The Prague Post*, který líčí, že se Praha stala hlavním městem Evropy ve výrobě pornografických filmů, kde ale jen 19 % lidí věří v Boha.

„Je obecně známo,“ cituje Gannon list *The Prague Post* dále, „že zde počet alkoholiků převyšuje počet praktikujících křesťanů a že více Čechů věří na ufony než v Boha.“

Není třeba činit sebemrškačské závě-

Foto: archivo

ry. Čísla dokládají, že návštěvnost bohoslužeb a náboženská praxe klesá ve většině evropských zemí. Západní Evropa, kolébka křesťanství, se stala protináboženskou a „kristofobní“. Prudká konfrontace kolem křesťanského dědictví Evropy vypukla v roce 2004, když se diskutovalo o návrhu evropské ústavy.

Nejnápadnějším důsledkem tohoto odříznutí náboženských kořenů, píše Gannon, je pokles porodnosti pod úroveň prosté reprodukce. Evropa páchá demografickou sebevraždu, systematicky se vyliďňuje. — Ani jedna ze západoevropských zemí nedosahuje úrovně prosté reprodukce (2,1 dítěte na rodinu). Německo, Rusko, Španělsko, Polsko

a Itálie mají 1,3, Česká republika méně než 1,2, a i katolické Irsko jen 1,9. (USA se stále drží nad průměrem dvou dětí na ženu.)

James P. Gannon — jako Američan — uzavírá, že evropský vývoj je varováním pro Spojené státy. My Češi bychom si možná měli uvědomit, že Amerika může být pro nás inspirací v obnově náboženství a tradice (situace v sedmdesátých letech minulého století nevypadala v USA o mnoho lépe než dnes v Evropě).

V každém případě jsme se octli na dně a zbývá nám jen cesta nahoru, k obnově společnosti vírou a duchem. Všechno ostatní nám pak může být přidáno.

Z amerických podkladů připravila -mf-

ZPRÁVY

Eutanázie stále více přijímána

Agentura *Zenit* shrnuje zprávy o eutanázii z poslední doby a uzavírá, že — i když je eutanázie legální jen v několika málo zemích — soudci stále více váhají s tresty pro její pachatele.

Například v Anglii otec, který zabil svého synka trpícího Hunterovým syndromem, dostal pouze podmínku; soudkyně označila jeho případ za „výjimečný“. Podobně zde dopadl manžel, který zabil svou ženu trpící hemochromatózou: i on byl označen za „výjimku“, stejně jako jiný manžel, který zabil manželku trpící rakovinou žaludku. Analogické případy jsou citovány z Austrálie.

Současně se zvyšuje tlak na legalizaci

tam, kde k ní dosud nedošlo.

Na druhé straně v Holandsku, kde eutanázie je za určitých okolností legální, se stále rozšiřuje okruh jejího uplatňování, zejména v případech dětí. Časopis *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine* uvádí, že ze 64 případů dětských úmrtí za dobu čtyř měsíců bylo 42 lékařsky „urychleno“. Holandská vláda také zamýšlí rozšířit možnosti legální eutanázie na nemocné novorozence.

Katechismus katolické církve naproti tomu doporučuje paliativní péči, zatímco přímou eutanázii považuje za nepřijatelnou (čl. 2277).

Zenit

Srí Lanka: Ekumenická prosba o mír

Více než 20 křesťanských představitelů — z toho polovinu tvoří katoličtí biskupové — vydalo na Srí Lance výzvu k zastavení spirály násilí. Křesťané se obrátili na prezidenta, na předsedy politických stran a na vůdce „Tamilských tygrů“.

„Lid této země si uvědomuje, že kultura násilí se nebezpečně a nerozlišeně šíří,“ říká se v prohlášení. „Zdá se, jako by nikdo nebyl schopen zastavit spirálu vraždy za vraždou. Nikdo na sebe nechce vzít odpovědnost za zastavení tohoto

trendu“.

Prezident Rádžapakse uvítal tuto výzvu a odsoudil vánoční vraždu poslance Páradžisanháma v katedrále v Batticaloa.

Organizace Amnesty International odhadla, že zde za jediný měsíc zahyne v potyčkách přes 100 lidí (Srí Lanka má 20 milionů obyvatel).

Konfrontace mezi budhistickými Singhálci a hinduistickými Tamily trvá od roku 1983 a vyžádala si desetitisíce životů.

Zenit

Indičtí katolíci usilují o vzdělání

„Katolická rada Indie“ je rozhodnuta docílit, aby do roku 2009 všechny katolické děti měly základní vzdělání. „Rada“ reprezentuje všechny součásti Církve v Indii a ve svém prohlášení zdůrazňuje, že „katolická církev při své misijní činnosti vždycky pokládala vzdělání za důležité“.

Konstatuje, že Církev nabízí vzdělání, jež „přitahuje lidi všech nábožen-

ských vyznání a společenských skupin, kteří tak rozvíjejí nejen svůj intelektuální potenciál, ale i duchovní a lidské kvality“.

V Indii, jejíž obyvatelstvo je rozděleno do kast, klade Církev zvláštní důraz na vzdělání lidí z okrajových skupin.

Katolíci tvoří 1,6% z jedné miliardy obyvatel Indie.

Zenit

Biskup o výsledcích iráckých voleb

Bagdádský pomocný biskup Andros Abouna řekl, že naděje křesťanů byly výsledky voleb zklamány. Křesťané, kteří jsou častým terčem únosů, útoků a zstrašování, doufali, že volby přinesou konec nestability a zastaví posun Iráku směrem k teokratickému státu.

Navzdory silné účasti sunitských muslimů ale získala šiitská koalice (UIC) téměř polovinu křesel a rysuje se její ali-

ance s kurdistánskou aliancí. Křesťané získali pouze tři křesla.

Biskup vyjádřil pochybnosti o korektnosti voleb. Také mezinárodní pozorovatelé se chystají Irák navštívit a tuto iniciativu podporují jak Spojené státy, tak OSN.

Pokud budou výsledky potvrzeny, lze očekávat dramatickou islamizaci země včetně zavedení šariatického práva.

Zenit

Bohemia Jesuitica

Ve dnech 25. – 27. dubna pořádá KTF UK a Česká provincie jezuitů vědeckou konferenci „Jezuité v českých zemích“, a to při příležitosti 450. výročí příchodu jezuitů do české oblasti. Konference se bude konat v prostorách Karolina a vystoupí na ní asi 100 odborníků, zčásti zahraničních.

O konferenci budeme informovat podrobněji.

Studia Neoaristotelica

Světový apoštolát Fatimy

Od 31. 1. do 4. 2. 2006 se bude v Římě konat mezinárodní kongres Světového apoštolátu Fatimy. V pátek 3. února bude ve vatikánské Velké aule vyhlášena působnost Světového apoštolátu Fatimy jako katolického mariánského hnutí.

Delegaci Fatimského apoštolátu ČR bude v Římě doprovázet arcibiskup Mons. Karel Otčenášek, emeritní biskup královéhradecký.

FA ČR

Spíšský biskup o svědomí a svobodě

V souvislosti s debatou o výhradě svědomí zaslal spíšský biskup František Tondra otevřený dopis poslancům a dalším činitelům, ve kterém hovoří o vztahu lidského svědomí a náboženské svobody. Dospívá v něm k závěru, že „není možné hovořit o náboženské svobodě a nerespektovat svobodu svědomí“.

TS KBS

Keňští biskupové žádají o pomoc

Keňská Církev žádá o pomoc pro 2,5 milionu venkovanů na východě a severovýchodě země, ohrožených hladem. Předseda biskupské konference biskup Cornelius Arap Korir kritizoval vládu, že krizi nezvládá; úřady ignorovaly všechna včasná varování. Teprve na Nový rok vyhlásil prezident Mwai Kibaki národní stav nouze a požádal mezinárodní společenství o pomoc. V posledních prosincových dnech zemřelo hladu už přes dvacet lidí.

V důsledku sucha jsou postiženy i části Tanzanie, Etiopie a Somálska.

Kipa

ZPRÁVY

Experti EU za další „lidská práva“

Prohlášení poradního panelu nezávislých odborníků EU na základní lidská práva požaduje, aby asistovaná sebevražda, homosexuální sňatek a přístup k antikoncepci patřily k „lidským právům“, jež mají být občanům EU zaručena. Prohlášení má 40 stran.

Úkolem panelu bylo zkoumat navrženou smlouvu mezi Svatým stolcem a Slovenskem o výhradě svědomí, jež se vztahuje pouze na potraty, ale čle-

nové panelu předmět jednání rozšířili.

Odborníci argumentují, že nestačí, aby byla asistovaná sebevražda nebo homosexuální manželství legální; vlády musejí zajistit, aby lidé měli snadný přístup k těmto službám. Nábožensky motivované námitky nesmějí tento přístup komplikovat. Podobný princip by měl platit pro oddávající úředníky a duchovní.

c-fam

Martyrium 2005

Podle statistiky agentury *Fides* zahynulo v roce 2005 mučednickou smrtí téměř dvakrát více misionářů než v roce 2004 – 26 resp. 27 oproti 15.

Byli to biskupové, kněží, řeholníci i laici.

Prefekt kongregace pro evangelizaci národů k tomu řekl, že taková smrt je rizikem misionářů, které ale přijímají s radostí.

KATH.NET

OSN se snaží vrátit věrohodnost komisi pro lidská práva

Činitelé OSN se rozhodli během několika týdnů vytvořit alternativu zdiskreditované Komise pro lidská práva, v níž zasedají státy jako Kuba, Súdán nebo Zimbabwe, a již předsedala v roce 2003 Libye.

Podle jejich názoru je funkčnost této Komise pro širokou veřejnost lakmuskovým testem skutečné obnovy OSN.

Proto ji má na jaře nahradit nová Rada pro lidská práva.

Jednání měla být uzavřena do 11. ledna, aby byla nová Rada sestavena do března, kdy se Komise seje naposled. Cílem reformy je vyloučit členství států, jež samy notoricky porušují lidská práva.

The New York Times

Počet konvertitů k islámu v Německu roste

Počet konvertitů k islámu v Německu je malý, ale roste; v roce 2005 poprvé překročil tisíc osob.

Dohromady je v zemi 14 352 muslimů – rodilých Němců. Je to méně než ve Francii, kde se počet konvertitů blíží 100 000.

Většinu německých konvertitů tvoří ženy, vzdělané a dobře zajištěné. Manželství s muslimem není hlavním

důvodem, spíše jde o hledání zvláštní spirituality, „jasného Božího obrazu“. Vlna konverzí proběhla po 11. září 2001.

Rodilí Němci zaujímají v islámské komunitě prominentní postavení. V předsednictvu Ústředí rady muslimů, která je pod saúdsko-vahábistickým vlivem, je řada Němců.

Die Tagespost

Vánoce 2005: 200 milionů pronásledovaných křesťanů

Mezinárodní společnost pro lidská práva připomněla o Vánocích, že ze dvou miliard křesťanů na světě trpělo o těchto svátcích 200 milionů pronásledováním. Např. ve Vietnamu muselo mnoho křesťanů slavit Vánoce na utajeném místě. V Indonésii bylo vyhrožováno bombovými útoky na křesťanské kostely. Obdobná situace byla na Molukách. Proti podobným výhrůžkám protestovali křesťané v Indii, důvodné obavy měli i křesťané v Iráku a Betlémě.

V severní Koreji trávily tisíce křesťanů Vánoce v koncentračních táborech. Ve vojenských táborech je trávili protestanté v Eritrei. V Číně se během svátku postrádali dva katoličtí biskupové, v Pákistánu trávili křesťané obvinění z bla-

sfémie již čtvrté Vánoce v celách smrti.

O to politováníhodnější je, že jen německá biskupská konference vyhlásila svátek svatého Štěpána prvomučedníka za den pronásledovaných křesťanů a ani v oblasti jejich působnosti nenašla zatím tato iniciativa ohlas.

KATH.NET

Vážení čtenáři,

opět děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli tak pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplat

redakce

Svatý Stolec má diplomatické vztahy se 174 zeměmi

Diplomati, kteří se 9. ledna sešli s papežem Benediktem XVI., reprezentují 174 zemí, které mají se Svatým stolcem diplomatické vztahy; při nástupu Jana Pavla II. to bylo jen 85 zemí.

Mezi země, které diplomatické vztahy se Svatým stolcem dosud nemají, patří Čína, Vietnam, Severní Korea a Saúdská Arábie.

Zenit

Jak se v našem světě zachází s dětmi?

Vatikánská agentura *Fides* vydala zprávu o špatném zacházení s dětmi ve světě s názvem „Herodes: zabíjení nevinných pokračuje“.

Zpráva uvádí, že 211 milionů dětí od 5 do 14 let musí pracovat, 300 milionů jich bylo vycvičeno jako vojáci, 200 milionů žije v uprchlických táborech, 120 milionů žije na ulicích.

11 milionů dětí do 5 let je postiženo hladem, 1,2 milionu mladistvých do 18 let je obětí obchodu s lidmi.

Zenit

Ještě k překladu konsekračních slov

Agentura *KATH.NET* se vrátila k často probíranému problému překladu konsekračních slov do živých jazyků. Jako odpověď na názory, podle nichž překlad latinského *pro multis* jako „za všechny“ není oprávněný, otiskla výklad kardinála Ratzingera (současného papeže). Text uveřejňujeme na straně 4.

KATH.NET

ZPRÁVY

Kardinál Ratzinger o konsekračních slovech

V nedávno uveřejněném článku faráře Adolfa Fugela „Slova proměňování se mění“ na zpravodajském serveru KATH.NET bylo mj. uvedeno: „To, že byla konsekrační formule nad kalichem přeložena (do němčiny) [podobně i do češtiny] slovy *für alle* (za všechny) místo *für viele* (za mnohé) jako v latinském originále (*pro multis*), postrádá jakékoli liturgické a biblické oprávnění.“ Tento výrok si žádá vyjasnění, pokud budí pochybnost o správnosti a dokonce platnosti slov proměňování. Dotýká se totiž samého jádra každé mše svaté sloužené v německém jazyce, a proto v této věci naprosto není namístě jakékoli znejistění.

Samá otázka vůbec není nová, vždyť německý misál v dnešním znění byl schválen již roku 1974. Církevní teologové se jí tedy zabývali již před 30 lety. A naštěstí se k ní tehdy vyjádřil i jeden zvlášť kompetentní teolog, totiž kardinál Joseph Ratzinger, v kázání uveřejněném již roku 1978. Jeho vývody byly převzaty do knihy *Bůh je nám nablízku. Eucharistie – střed života*, Augsburg 2001, str. 33–36. Citujeme příslušnou pasáž pro její jasný smysl doslova:

„Na tomto místě bych chtěl osvětlit jednu otázku, o kterou vedou některé prudký spor: v německém překladu se již neříká *za mnohé*, nýbrž *za všechny*; přitom je známo, že v latinském misálu a v řeckém Novém Zákoně, tedy v původním textu, o jehož překlad jde, stojí *za mnohé*. Tento rozdíl vyvolal jisté znepokojení; lidé se ptají, zda tím není biblický text zfalšován, nevnaší-li se něco nesprávného do nejposvátnějšího místa naší bohoslužby. K tomu bych chtěl říci tři věci.

1.

V celém Novém Zákoně a v celé tradici církve bylo vždy jasné, že Bůh chce spásu všech a že Ježíš nezemřel za část, nýbrž za všechny; že Bůh ze své strany – jak jsme právě řekli – nestanoví žádnou hranici. Nedělá rozdíl mezi těmi, o něž nestojí, které nechce připustit ke spáse, a jinými, jimž by dal přednost; miluje všechny, protože všechny stvořil. Proto Pán Ježíš zemřel za všechny. Tak to stojí v listě svatého Pavla Římanům: „On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás všechny jej vydal“ (8,32); a ve 2. listě Korinťanům: „Jeden (tj. Kristus) zemřel za všechny“ (2 Kor 5,14).

Podle 1. listu Timoteovi „Kristus Je-

žíš dal sám sebe jako výkupné za všechny“ (1 Tim 2,5.6). Tato věta je zvlášť důležitá, protože z její formulace a ze souvislosti lze poznat, že je to citace eucharistického textu. Víme tak, že se tehdy v jistém okruhu v církvi při eucharistii užívala formule *za všechny*. Takto potvrzený náhled se v tradici církve nikdy neztratil.

Na Zelený Čtvrtek byla ve starém misále zpráva o poslední večeři uvedena těmito slovy: „Večer před svým utrpením vzal pro spásu všech ...“

Na základě tohoto poznání byla v 17. století výslovně odsouzena jansenistická věta, podle níž Kristus nezemřel za všechny lidi. Toto omezení spásy bylo výslovně odmítnuto jako bludná nauka, která je v rozporu s vírou celé církve.

Církevní nauka právě naopak říká: Kristus zemřel za všechny. Nesmíme chtít Bohu vymezovat hranice. S jádrem víry se mívá ten, kdo by akceptoval Boží odměnu jen tehdy, kdyby byl sám takříkajíc odměněn záhubou jiných.

Takové smýšlení, které potřebuje potrestání druhých, vnitřně nepřijalo víru; je to láska k sobě a ne k Bohu, Stvořiteli, k němuž patří jeho tvorové. Podobalo by se smýšlení těch, kteří se nemohli smířit s tím, že i poslední dělníci dostali po denáru; těch, kteří by se cítili odměněni pouze tehdy, kdyby jiní dostali méně. Bylo by to smýšlení syna, který zůstal doma a nemohl snést usmířující dobrotu otce.

Byla by to tvrdost srdce, která by ukázala, že jsme hledali sami sebe a ne Boha; že jsme víru nemilovali, nýbrž ji jen snášeli jako břemeno. Musíme se nadobro odputat od představy, že by bylo pěknější žít jako nevěřící, takříkajíc bez práce postávat na trhu jako dělníci, kteří byli najati teprve o jedenácté hodině; musíme se osvobodit od pošelilé myšlenky, že duchovní nezaměstnanost je lepší než život s Božím slovem. Musíme se zase naučit prožívat víru s takovým souhlasem, že v ní budeme nacházet radost, která nás naplňuje vděčností a kterou bychom chtěli rozdávat dalším. — Zaprvé tedy: je základní výpovědí biblického poselství, že Pán zemřel za všechny — závidět někomu spásu není křesťanské.

2.

Zadruhé je třeba dodat, že Bůh ovšem nikomu spásu nevnucuje. Přijí-

má svobodu člověka. Není to kouzelník, který kvůli dobrému konci jakoby smaže všechno, co bylo, a zinscenuje happy-end. Je to skutečně Otec; Stvořitel, který trvá na daru svobody, a to i tehdy, stává-li se proti němu. Z jeho vůle všechny spasit proto neplyne, že všichni lidé také skutečně dojdou spásy. Existuje moc odmítnutí. Bůh nás miluje; z naší strany je jen třeba pokory, abychom se dali milovat. Musíme se však také stále znovu ptát, nechceme-li z pýchy spoléhat na svůj vlastní výkon; nechceme-li tvoru — člověku i Stvořiteli — Bohu vzít velikost a důstojnost tím, že lidský život zbavíme závažnosti a Boha degradujeme na kouzelníka nebo na dědečka, v jehož očích je všechno lhotejné.

Ani bezpodmínečná velikost Boží lásky — lépe řečeno právě ona — neruší svobodu odmítnutí a tím možnost záhuby.

3.

Co si tedy máme myslet o novém překladu? Písmo i tradice znají jak formuli *za všechny*, tak *za mnohé*. Každá z nich vyjadřuje jeden aspekt: všeobecnou spásnou povahu smrti, kterou Kristus vytrpěl za všechny lidi, a na druhé straně svobodu odmítnutí jako mez dění spásy. Žádná z obou formulí nemůže vyjádřit celek; každá potřebuje výklad a odkaz na celek poselství. Nechávám otevřenou otázku, zda bylo na tomto místě vhodné zvolit překlad *za všechny* a spojit tak překlad s výkladem, když výklad zůstává v každém případě nezbytný.

Vysvětlení, že v hebrejštině by výraz *za mnohé* znamenal totéž co *za všechny*, se s danou otázkou mívá v tom smyslu, že nešlo přímo o překlad textu hebrejského, nýbrž latinského (římské liturgie), který se bezprostředně jako ke svému prameni vztahuje k textu řeckému (v Novém Zákoně). Novozákonní zprávy představují samostatný pramen a nelze je chápat jako přímý citát z Izaiáše 53,11: „Můj spravedlivý služebník získá spravedlnost mnohým.“

O žádné zfalšování co do věci tu nejde, protože ať se zvolí jedna nebo druhá formule, vždy musíme naslouchat poselství jako celku: že Pán skutečně miluje všechny a za všechny zemřel. A na druhé straně, že naši svobodu neodsuzuje stranou, jako by šlo o pouhou hru, nýbrž nechává nás říci Ano a tak vejít do jeho velikého slitování.“

P. Christoph Haider, KATH.NET

KOMENTÁŘE

Rerum novarum — katolická odpověď na sociální otázku

Uplyne 115 let od vydání klíčové encykliky Lva XIII.

Jedním z významných jubilejí roku 2006 je 115. výročí vydání encykliky Lva XIII. o dělnické otázce — *Rerum novarum*. Tato magna charta katolické sociální nauky vyšla sto let poté, co tradičním společenským řádem Evropy otřásla Francouzská revoluce. Vyšla dvacet let po pádu papežského státu — v době, kdy se v řadě evropských zemí začal prosazovat ideologický stát. Se vším, co k tomu patří: vyhošťováním náboženských řádů, konfiskacemi církevních škol a vykazováním náboženství do soukromé sféry.

Nová encyklika pro novou dobu

V téže době začaly křesťanské rodiny masově opouštět venkov s jeho tradičními životními formami. Nové živobytí musely hledat ve městech, kde nejen otcové, ale i matky rodin, ba dokonce i děti, na celé dny opouštěli své domovy, aby úmornou rutiní prací získaly základní prostředky k obživě.

Lev XIII. nebyl jediný, kdo si ve své době uvědomoval závažnost dělnické otázky. Devatenácté století bylo dobou Fourierovou a Saint-Simonovou, ale především Marxovou a Engelsovou.

Duch doby tehdy určoval raný kapitalismus. V něm byla práce pouhým zbožím, které bylo možné prodávat a kupovat bez jakékoli občanské nebo mravní souvislosti. Člověk byl pouhou výrobní silou.

Tuto falešnou antropologii papež Lev XIII. odmítl ve jménu křesťanské pravdy o člověku jako obrazu Božím. Odmítl představu, že mzda za práci je prostě ta nejnížší možná částka, kterou může zaměstnavatel postrádat.

Trval na tom, že „mzda musí stačit na výživu dělníka ... aby z ní mohl slušně vydržovat sebe, svou manželku a svou rodinu“.

Na druhou stranu už tehdy prozíravě odmítl socialistické i komunistické koncepty a kladl důraz na vlastnická práva. Předvídal, že socialismus poškodí i samotné dělníky. „Vnáší zmatek do státního života, ukládá státní moci úkoly, jež jsou jí cizí,“ píše Lev XIII.

Foto: archivo

Lidská dimenze práce

Encyklika *Rerum novarum* vychází ze suverenity Boží a z primátu duchovní dimenze člověka, bez něhož nemůže existovat žádný skutečný společenský řád.

S tímto primátem je spojeno pojetí člověka jako tvora nesrovnatelné hodnoty a důstojnosti, podobného Bohu. Dalším rozhodujícím momentem je důraz na rodinu. „Rodina má přinejmenším stejná práva jako stát při volbě a používání prostředků, jež jsou jí nezbytny k existenci a spravedlivé svobodě. ... Protože rodina

i pojmově i dějinně je dříve než stát a proto též její práva a úkoly byly dříve a jsou přirozenější než práva a úkoly společnosti občanské,“ říká se v encyklice.

Pravdivost encykliky *Rerum novarum* i navazujících papežských dokumentů, naposledy encykliky Jana Pavla II. *Centesimus annus*, prověřilo více než století evropských dějin s jejich temnými etapami totalitních režimů a více než obtížným návratem ke svobodě a demokracii.

JUDr. Ing. Jiří Karas
Autor je poslanec za KDU-ČSL.

KOMENTÁŘE

Ti, kteří spasili Evropu

Literáti, vědci, zemědělci a vynálezci. To všechno byli středověcí mniši. Evropa jim vděčí za záchranu svého kulturního dědictví i za nesčetné technické objevy.

Když byl kardinál Ratzinger zvolen papežem, vybral si jméno Benedikt. Neskrýval, že jeho hlavním cílem je pokračovat v odkaze Benedikta XV. (1914–1922). Jeho volba nám ale připomněla i svatého Benedikta z Nursie (cca 480–547) – nejvýznamnější postavu evropského klášterního života a muže, který se může označit jako skutečný otec Evropy. On a jeho mniši zachránili Evropu během všeobecného úpadku po pádu římské říše. Nyní, po patnácti stech letech, nedrtí Evropu hordy barbarských nájezdníků. Evropa se ničí sama – relativizmem, duchovní prázdnotou, odklonem od tradic a dokonce i neochotou k prosté reprodukci.

Hlídači antické tradice

Většina vzdělanců uznává přínos středověkých klášterů v záchraně antického kulturního dědictví. Uznává význam mnišství pro vědeckou a kulturní činnost. Nebýt klášterních knihoven a pracného, takřka nekonečného opisování vzácných textů, byli bychom ochuzeni o značnou část antické literatury. Kláštery vzdělání nejen udržovaly, ale také dále poskytovaly. A to nejen mnišům, ale i laické veřejnosti. Sám svatý Benedikt osobně učil syny římské šlechty. Svatý Bonifác vytvořil školu v každém klášteře, který založil v Německu. Svatý Augustin z Cantebury zakládal školy v Anglii a svatý Patrik zase v Irsku. Uchování znalostí čtení a psaní je úctyhodný výkon. Vzpomeňme osud mykénských Řeků, jejichž velkou civilizaci postihla ve 12. století před Kristem dosud nezjištěná katastrofa. Výsledkem byla tři století analfabetismu – dodnes se tato doba označuje jako temné období. Řecká civilizace se totiž doslova a do písmene na tři století propadala do tmy a máme o ní jen zlomkovité znalosti. Tím, že mniši v době barbarských nájezdů a kolapsu tehdejšího civilizovaného světa udrželi pochodeň vzdělanosti, zajistili, že Evropany nepostihl tak strašný osud jako mykénské Řeky, kteří zmizeli z dějin.

Techničtí poradci středověké Evropy

Málo se ale ví o tom, že mniši se zasloužili i o mnohem praktičtější oblasti lidského života – o zemědělství a ře-

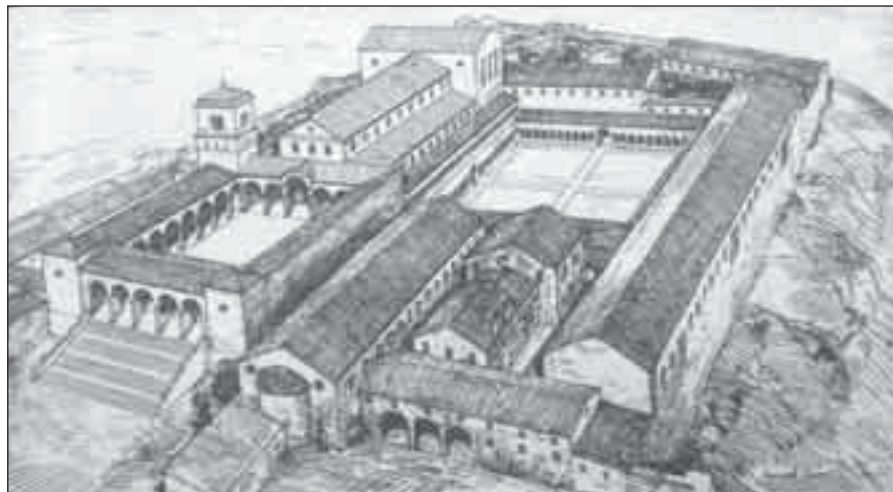

Foto: archite

mesla. V duchu hesla *Ora et labora* (modli se a pracuj) kultivovali mniši všude, kam přišli, krajinu. Divočinu přeměnili na pole a pastviny. Věnovali se chovu dobytka, jako první přišli s cíleným šlechtěním. Vlastníma rukama a tvrdou prací odvodňovali mokřiny, měnili lesy v pole a naopak – tam, kde bylo potřeba, stromy sázeli. Benediktinské kláštery byly zemědělskou univerzitou pro široké okolí. Přinášeli plodiny, zemědělské techniky a metody pěstování, které lidé do té doby neznali. Pěstování ovoce, chov včel, šlechtění skotu a koní i vaření piva. Výroba sýru v Parmě, lov lososů v Irsku, kultivace vinic ve Francii, zavlažovací systémy v Lombardii – za to všechno můžeme poděkovat mnišům. Byli průkopníky i ve výrobě vína, které používali při mši svaté i pro běžnou spotřebu, kterou řehole svatého Benedikta povolovala.

Mniši byli něčím jako neplacení techničtí poradci tehdejší nerozvinuté Evropy, jejíž hospodářská a kulturní úroveň dramaticky poklesla v důsledku opakovaných nájezdů barbarů. Ať už šlo o těžbu soli, olova, železa nebo kamenice, metalurgii, těžbu mramoru, nožířství, sklářství, tady všude projevovali mniši překvapivou tvořivost a vynalézavost. A své „know-how“ ochotně předávali obyvatelům středověké Evropy. Reformní benediktinský řád cisterciáků měl ve 12. století v Evropě 742 klášterů. Jejich představení se každý rok scházeli, vyměňovali si zkušenosti a tím šířili technický rozvoj. Jejich výsledky

nebyly malé. Cisterciáci dokázali překvapivým způsobem využít vodní energie – k mletí pšenice, zpracování kůže nebo výrobě plátna. Cisterciáci pokročili i v metalurgii. Vyráběli železo překvapivé kvality. Podle britského vědce Gerryho McDonnella stáli angličtí mniši kousek od vynálezu vysoké pece. Jejich bádání ale přerušil Jindřich VIII., který kláštery v 30. letech 16. století zrušil a jejich majetek zabavil.

Pocestný jako Kristus

Při psaní o mniších nelze nezmínit charitu. Benediktova řehole žádala od mnišů, aby almužnu a pohostinství poskytovali v co největší míře: „Všichni hosté, kteří k vám přijdou, ať jsou přijati, jako kdyby přišel Kristus.“ Brány klášterů byly vždy otevřené pro poutníky a chudé. Někdy ani to nestačilo. V tmavých lesích zvonili mniši na zvon, který měl pomoci bloudícím najít cestu. Stejně tak mniši na pobřeží varovali před nebezpečnými útesy a poskytovali přístřeší ztroskotaným. Tomu vděčí za svůj vznik například dánská metropole Kodaň. Ve skotském Arbroathe upevnili opati na obávanou skálu na pobřeží zvonící bóji. V jistých okamžicích přílivu byla skála takřka celá pod vodou a námořníci na ni často narazili. Vlny ale rozezvučeli zvonící bóji a ta varovala námořníky. Dodnes se skála jmenuje „zvonová skála.“

Thomas E. Woods, Jr.

Převzato z revue *Impulz* 2/2005

(<http://www.impulzrevue.sk>).

Redakčně zkráceno.

KULTURA

P. Jan Evangelista Urban

... a český národ

V knize Václava Ventury o P. Janu Evangelistovi Urbanovi OFM mě upoutalo heslo *Reddere Bohemiam Deo* — Vrátit Čechy Bohu (str. 30). Bylo to motto, jež dal P. Urban roku 1938 jako nový provinciál kapitule františkánského řádu. Není to také cenný podnět pro modlitby, přemýšlení a snahy nás všech?

Sám P. Urban (20. 2. 1901 — 7. 1. 1991) dokázal v tom směru neuvěřitelně mnoho. Své působení začal v rozjitrěné atmosféře po roce 1918 a svou mírnou, pozitivní činností nemálo přispěl ke změně obrazu církve ve veřejnosti. Záhy po vysvěcení rozvinul hmotnou i duchovní péči o nezaměstnané na pražských periferiích; později pro hlubší vzdělávání kněží i laiků založil v Praze neformální univerzitu *Studium Catholicum* atd. I tím postupně slábly představy o církvi zaoštalé, spjaté s minulostí a lidu cizí.

Hlavním tématem P. Urbana byl *duchovní život v proudu dnešní doby*. Tak dokázal ze III. řádu sv. Františka („sklerotizovaného spolku“) brzy vytvořit dynamické společenství. Uměl totiž ocenit „k slzám a zahanbení velikou obětavost“ v jeho řadách. „Mezi těmi ‘bábami’ bylo více pravých světic...“ napíše později. Tím pak v lidech probouzel hřivny okolím i jimi samými přehlížené a získával je pro velkorysá díla.

Byl to zejména „jeho“ Apoštolát. Ten se roku 1929 vyloupil ze III. řádu jako společenství sester, jež dále rozvíjelo i dřívější sociální služby. P. Urban pro ně napsal Stanovy a také získal roku 1933 církevní schválení. „Vlastním smyslem Apoštolátu bylo žít Evangelium v duchu sv. Františka. Ale žít je ne v klášterích. Obyčejným životem vnášet Evangelium do obyčejného života.“ To byl ve světovém měřítku průkopnický krok.

Tolik aspoň náznakem o podnětnosti a šířce Urbana díla.

V krátkosti není snadné představit celý životopis kluka ze Žižkova, františkána (1918), kněze (1924) a doktora filosofie (1930), který při studiu a navzdory nemocem zvládá množství úkolů v řádu a ještě rozvíjí četné vlastní iniciativy.

Významná byla pro něho návštěva Konnersreuthu (1927), kde byl nečekaně svědkem otevřených stigmat Terezy Neumanové. „Kdybych přišel dřív, nebyly by (rány) úplné, kdybych přišel později, již se nepouštělo dovnitř.“ Zažil prudký

a naléhavý dotek milosti, který jej ovlivnil na celý život.

Tvrde a dlouhé duchovní cvičení připravil P. Urbanovi proces s řeholníky v roce 1950: odsoudil jej ke 14 letům těžkého žaláře pro velezradu a špionáž (!). Prožil pak v řadě věznic 13 a půl roku s izolacemi, korekcemi a nemocemi; tajně celebrou, zpovídal, učil, těšil, radil, křtil — a promýšlel budoucí práci. Vrátil se až v září 1963, velká amnestie (1960) pro takové „zločince“ neplatila. Po návratu řekl: „Nelituji těch let, protože tam jsem byl potřebnější, a nenosím v srdci nenávist proti nim, spíše lítost nad nimi.“ Spolu s ostatními byl později plně rehabilitován.

Žil pak většinou v Nespekách u Prahy, stále sledován STB. Prožíval, domýšlel a do své práce promítal koncil. Státního souhlasu (1968–74) využil za Pražského jara skvělými, hutnými přednáškami v řadě Živá teologie, péči o kněze, katolické lékaře a ovšem o Apoštolát.

Potom musel vnější činnost omezit, napsal však mnoho duchovních textů, věnoval se zpovídání a duchovnímu vedení. Po těžké operaci roku 1982 pokorně snášel rostoucí tělesné obtíže; přesto celebrou, zpovídal, psal dopisy. Svou poslední mši svatou sloužil na Vánoce 1990. Vnitřně připraven na smrt 7. ledna zemřel.

Kniha V. Ventury, z níž čerpám (*Jan Evangelista Urban — život a dílo*. CDK, Brno 2001) má podtitul *Sonda do dějin české teologie a spirituality*. Není to běžný životopis, nýbrž fundovaný průhled do Urbana duchovního myšlení a díla.

V seznamu statí o něm je též uveden článek M. Smejkal *„Předběhl vatikánský koncil o několik desetiletí“* (KT 1995/7). V jak mnohém má tento postřeh pravdu, přiblíží nám několik jeho myšlenek napsaných zčásti skutečně dlouho před koncilem.

„Spása Kristova nic nevynechává. Je především pro věčnost, ale neopomíjí ani pozemský život člověka a lidstva. Dává i krásu a útěchu celé lidské existenci.“ — Svět „vstupuje do duchovního života jako kladný činitel, na kterém duchovní člověk koná velkou část svého poslání“, a to prací a obětí. (*Duchovní život*, Praha 1946). — Není tím vyjádřen důraz koncilu na otevřenost k světu

krásně a srozumitelně? Vždyť koncil tím důrazem nemínil přizpůsobování módám současnosti: žádá vnímavost k problémům kolem nás a snahu řešit je na úrovni „dne“ (*aggiornamento*).

Pravda, u františkána Urbana silněji vystupují pokora, oběť, kříž. Ale on „předbíhal“ i tam, kde koncil obnovoval — například důstojnost laiků danou křtem a ideu povolání všech k svatosti. P. Urban si byl vědom, že „původní charakter františkánství byl laický, založený na křtu a biřmování“; a při obnově III. řádu uplatňoval ze staré tradice otčů „mnišství srdce i pro manžele“. Moment novosti (viz např. *Dei verbum* 8) se odráží v jeho myšlence, že svatost dnes má být „značně původní, originální a tvůrčí“.

To jsou jen střípky. Kniha má přes 220 stran a pro oživení duchovního odkazu tak vzácné české osobnosti je přímo pokladem, pro nás laiky a možná ještě víc pro kněze. Jejich problémům a úkolům se P. Urban věnoval zvlášť intenzivně.

Vraťme se ale k úvodu. Belgičané uznali za největší osobnost P. Damiána Veustera, otce malomocných. Duchovní otec P. Urban jako historická postava u nás není téměř znám. Bude pro české katolíky vzorem, přímluvcem (je již adeptem beatifikace) a ukazatelem do budoucnosti? Zejména v hledání souzvuku mezi obyčejnými úkoly ve světě a *duchovním životem v proudu dnešní doby*? To je jádro laické spirituality podle koncilu i podle P. Urbana.

Co je silnější doporučení, nevím, ale přimlouvám se za dobré seznámení Božího lidu s koncilem aspoň nyní, 40 let po jeho konci.

Dr. Václav Frei

Na četné žádosti našich čtenářů sdělujeme, že knihu rozhovorů s poslancem Jiřím Karasem *Krásný život pod psa* redakce RC Monitoru již k dispozici nemá.

V menším množství (dvacetitisícový náklad je téměř rozebrán) je tato kniha k dostání ještě u knihkupců nebo přímo ve Vydavatelství Sypták, Galandauerova 16, 612 00 Brno, e-mail: vydavatelstvi.syptak@seznam.cz, tel.: 603 207 149.

DOPORUČUJEME

KALENDÁŘ AKCÍ

Hradec Králové: Bible v průběhu staletí

Putovní výstava Česká Bible v průběhu staletí se koná ve výstavních prostorách královéhradeckého biskupství. Výstava připomíná dobu prvních Cyrilometodějských překladů biblických textů do jazyka moravských Slovanů, dále rukopisné Bible a také současné formy vydávání Bible, biblické atlasy a další biblickou literaturu. Výstava je otevřena do neděle 12. února.

Frýdek-Místek: Smutné kapitoly z dějin církve

ThLic. Karel Slíva přednáší v úterý 24. ledna v Malém sále Katolického lidového domu od 17.30 hodin na téma *Smutné kapitoly z dějin církve: Rozdělení východního a západního křesťanství*.

Praha: Cesta do Compostely

V rámci setkání Kolegia katolických lékařů proběhne ve středu 25. ledna přednáška doc. MUDr. Zdeňka Susy *Cesta do Compostely I*. Přednáška se koná v klubu III. interní kliniky VFN od 18.30 hodin.

Praha: Prohlídka kostela s odborným výkladem

V úterý 31. ledna od 16 hodin se pod vedením Doc. Rostislava Šváchy koná *prohlídka* Plečnikova kostela Nejsvětějšího srdce Páně na nám. Jiřího z Poděbrad s *odborným výkladem*.

Olomouc: Neprávem opomíjení literátů
Cyklus přednášek *Neprávem opomíjení literátů* pokračuje v úterý 31. ledna od 19.30 hodin v přednáškovém sále domi-

nikánského kláštera. PhDr. Tomáš Mazáč přednáší o básníkovi Jakubu Demlovi.

Koclířov: Setkání a duchovní obnova

V sobotu 4. února se v národním centru FA v Českomoravské Fatimě v Koclířově uskuteční pravidelné *setkání* věřících a členů hnutí a společné *děkuvzdání* při *duchovní obnově* 1. mariánské soboty. Hlavním hostem bude generální sekretář ČBK Mons. Ladislav Hučko.

Prostějov: Vztah mezi Starým a Novým zákonem

O *Vztahu mezi Starým a Novým zákonem* přednáší Doc. ThDr. Petr Chalupa, ThD. ve středu 8. února od 17.30 hodin na CM gymnáziu.

Liturgická čtení

22. 1. Neděle	Jon 3,1–5.10, Žl 25, 1 Kor 7,29–31, Mk 1,14–20 <i>3. neděle v mezidobí</i>	26. 1. Čtvrtek	2 Tim 1,1–8, Žl 132, Mk 4,21–25 <i>sv. Timotej a Titus</i>
23. 1. Pondělí	2 Sam 5,1–7.10, Žl 89, Mk 3,22–30 <i>sv. Hildefons</i>	27. 1. Pátek	2 Sam 11,1–4a.5–10a.13–17, Žl 51, Mk 4,26–34 <i>sv. Anděla Mericiová</i>
24. 1. Úterý	2 Sam 6,12b–15.17–19, Žl 24, Mk 3,31–35 <i>sv. František Saleský</i>	28. 1. Sobota	Mdr 7,7–10.15–16, Žl 37, Jan 17,11b–19 <i>sv. Tomáš Akvinský</i>
25. 1. Středa	Sk 22,3–16, Žl 117, Mk 16,15–18 <i>Obrácení sv. Pavla</i>		

29. 1. Neděle	Dt 18,15–20, Žl 95, 1 Kor 7,32–35, Mk 1,21b–28 <i>4. neděle v mezidobí</i>	2. 2. Čtvrtek	Mal 3,1–4, Žl 24, Lk 2,22–40 <i>Uvedení Páně do chrámu</i>
30. 1. Pondělí	2 Sam 15,13–14.30;16,5–13a, Žl 3, Mk 5,1–20 <i>sv. Martina</i>	3. 2. Pátek	Sir 47,2–13, Žl 18, Mk 6,14–29 <i>sv. Blažej</i>
31. 1. Úterý	2 Sam 18,9–10.14b.24–25a.30–19,4, Žl 86, Mk 5,21–43 <i>sv. Jan Bosco</i>	4. 2. Sobota	1 Král 3,4–13, Žl 119, Mk 6,30–34 <i>sv. Jana z Valois</i>
1. 2. Středa	2 Sam 24,2.9–17, Žl 32, Mk 6,1–6 <i>sv. Jindřich Morse</i>		

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis jako projekt pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Korespondenční adresa redakce: Res Claritatis, Husova 8, 110 00 Praha 1, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/2400.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, JUDr. Ing. Jiří Karas, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárčům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.